

Předmět

Dějiny umění

Ročník

1. nebo 3. ročník středního odborného vzdělávání uměleckého směru

Téma

Opakování pravěku a starověku

Anotace

Aktivitou si žáci méně tradičním stylem zopakují pojmy z období pravěku a starověku. Na tyto pojmy se dá potom navázat ještě širším opakováním.

Cíl

Cílem je méně obvyklou formou, za použití moderních technologií, zopakovat některé pojmy z období pravěku a starověku.

Kompetence

Kompetence k řešení problémů – vyhledává informace k řešení problému, volí vhodné způsoby řešení, vytrvale hledá finální řešení problému, konstruktivně a kriticky posuzuje své řešení a na základě toho je schopen ho opravovat.

Aktivita

Úkolem žáků je najít odpověď na ústřední otázku aktivity. Tuto nedokončenou otázku dostanou žáci hned v jejím začátku. Podstatný pojem mají zjistit. Zjistí ho tak, že odpoví na položené otázky a správné odpovědi jim dají písmena, která po přečtení tvoří hledané slovo.

Čím, nebo jak, nebo kým je známý...?

Postup

- Učitel vytiskne aktivitu a jednotlivé otázky rozvěsí po třídě, tak aby u nich bylo vždy místo pro více lidí.
- Žákům je vysvětlen cíl a způsob realizace aktivity. Včetně způsobu ukončení – odpověď na ústřední otázku pošlou na email, připraví si slovně, zapíší do sešitu či jinak.
- Žáci se účastní aktivity.
- Poté, co mají všichni (nebo alespoň většina) vyřešeno, následuje kontrola řešení a „rozbor“ jednotlivých pojmů.

Řešení

KARNAK - egyptský chrámový komplex, hlavní kultovní středisko boha Amona¹.

Další informace: <https://egypt.afrikou.cz/egypt/karnak.html>

¹ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Karnak* [online]. c2016 [citováno 10. 05. 2017]. Dostupný z WWW: <<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Karnak&oldid=13420191>>

Použité pojmy

- **Tutanchámon** – Faraon [Horního](#) a [Dolního Egypta](#), 11. faraon [18. dynastie](#). Vládl jen 9 let, jeho hrobka byla objevena nevyhloupena v Údolí králů.
- **Raachef** – byl [egyptský panovník 4. dynastie](#). S největší pravděpodobností vládl podobným způsobem jako jeho otec, tedy jako nikým a ničím neomezený despota. Podobně jako on si i Raachef vysloužil podle egyptských tradic velmi špatnou pověst. I přesto ale vládl velmi dlouho, okolo 60 let, sídlil v [Memfidě](#). Raachef se do historie zapsal hlavně díky své hrobce, jeho pyramida je totiž druhou největší, která kdy byla v Egyptě postavena a která zde stojí dodnes. Nachází se na pohřebišti v Gíze společně s [Chufuovou](#) a [Mykerinovou](#). její rozměry jsou úctyhodné, základna měří 215,3 × 215,3 metru a dosahuje výšky 143,7 metru. V blízkosti pyramidy se nachází slavná [Velká sfinga](#), jíž Raachef propůjčil svou tvář.
- **Džoser** – žoser si nechal postavit symbolickou hrobku na královském pohřebišti v [Abydu](#) (Ebozev).^[7] Je na místě zvaném [Bét-Challáf](#) a převyšuje všechny ostatní; je jen z nepálených sušených cihel.^[7] Jeho skutečná hrobka je v [Sakkáfe](#) (tzv. sakkárský komplex leží na ploše měřící přibližně 15 ha)^[7]. Stavitelem této první egyptské [pyramidy](#) byl [Imhotep](#).^[8]
- **Babylón** – historické sídlo citované v bible, starověké město, hlavní město Mezopotámie
- **Ninive** – hlavní město Asýrie
- **Akkad** – je jméno dosud neobjeveného hlavního města [akkadské říše](#)
- **Mastaby** – nadzemní stavba z cihel, hrobka vládnoucích vrstev ve starověkém Egyptě, předchůdce stupňovitých pyramid
- **Zikkuraty** – jsou stupňovité věže, pnoucí se do výše (3 až 7 stupňů), vysoké několik desítek metrů, několik [teras](#) nad sebou na vrcholu schodiště vedoucí ke svatyni, kam sestupoval bůh
- **Stély** – kamenný nebo dřevěný památník postavený na obětišti či náhrobku. Většinou se jedná o vztyčenou plochou desku, která je delší na výšku. Může být zdobena malbou nebo reliéfem. Často také nese nápis zmiňující základní údaje o zemřelém, především jméno a titul či funkci. Speciálním typem stély je obelisk. V egyptologii je jako stéla označován širší okruh památek zahrnující i skalní nápisy. Příklady významných stél: [Rosettská deska](#), [Chammurapiho zákoník](#), [Stéla z Lémnu](#)
- **Semiramidy** – (také označované jako *Visuté zahrady babylónské*) jsou zaniklá starověká památka v [Babylóně](#) řazená mezi [sedm divů světa](#). Druhý div světa – okouzující visuté zahrady královny Semiramis v Babylóně, které svou krásou předčily monumentálnost babylónských hradb, zikkuratu I Mardukovy cesty.
- **Megalitické stavby** – souhrnně označuje objekty z velkých, neopracovaných a/nebo nahrubo opracovaných [balvanů](#), budované [pravěkými](#) lidmi. Sloužily účelu [pohřebnímu](#), [kultovnímu](#), [astronomickému](#), případně [chronologickému](#). Vyskytují se nejvíce v [Evropě](#) a [Středomoří](#), obdobné stavby lze ovšem nalézt po celé [planetě](#). Datují se od [neolitu](#) až do [střední doby bronzové](#), jejich vznik ale nesouvisí s jednou konkrétní [etnickou skupinou](#), či [kulturou](#). Nejznámější megalitickou stavbou na světě je Stonehenge.
- **Unětické stavby** – nesmyslné spojení staveb a Unětic, které daly název Unětické kultuře
- **Unětická kultura** – [archeologická kultura](#) spadající do starší [doby bronzové](#), kdy nejstarší fáze, zvaná [protoúnětická](#), spadá ještě do závěru [eneolitu](#). Název získala podle pohřebiště v [Úněticích](#) u Roztok a Prahy-[Suchdol](#), které v 70. letech [19. století](#) prokopali [Čeněk Rýzner](#).^[1] Únětická kultura vznikla na konci [eneolitu](#), kolem roku [2300 př. n. l.](#), z prostředí místních kultur a pod vlivem z jihovýchodu nesoucím znalost [bronzu](#).
- **Menhir** – kamenný blok svisle zasazený do země. Vyskytují se po celém světě. Obvykle beze stop opracování, zřídka je naznačena lidská postava, případně oděv a zbraně. Menhirové sochy jsou známé ze severozápadní Francie, Španělska, Korsiky.

- **Kromlech** – okrouhlé seskupení jednotlivých vztyčených kamenů, [menhirů](#). Může mít tvar [kruhu](#), [oválu](#), [elipsy](#), ale i neúplného kruhu nebo jen [polokruhu](#). Proto [archeologové](#) před obecněji užívaným termínem *kamenný kruh* upřednostňují právě označení *kromlech*. Podle archeologů jde zřejmě o vývojově nejmladší typ [megalitických](#) okrouhlých [svatyní](#) či shromaždišť. Např. [Stonehenge](#).
- **Dolmeny** – prehistorická [megalitická stavba](#) z velkých nepravidelných kamenných bloků, zpravidla gigantických rozměrů, patrně zbytek vnitřního prostoru [pohřebních mohyl](#). Dolmeny dochovány v různých částech světa, v Evropě (především západní) od [neolitu](#) po [dobu bronzovou](#).
- **Neolitické stavby** – **Neolitická architektura** zahrnuje budování stálých, trvanlivých staveb z mladší doby kamenné, zejména obydlí a měst, hrobů a kultovních míst. Její pozůstatky se zachovaly spíše v okrajových oblastech a z velké části byly objeveny teprve v posledním století jako vykopávky. Zatímco na Východě jsou to hlavně obydlí a města, stavěná z hlíny a nepálených cihel, ve Středomoří a v Evropě se zachovaly hlavně hroby, kultovní místa a chrámy z velkých kamenů ([megalitů](#)).

Neolit, kultura usedlého zemědělství, začíná někdy v 10. tisíciletí př. n. l. na Blízkém a Středním východě (tzv. úrodný půlměsíc dnešního Turecka, Iráku, Sýrie a Palestiny), odkud se pozvolna šíří jednak na západ, do Středomoří a do Evropy, ale také do dnešního Pákistánu a Indie. Zemědělství umožnilo podstatně vyšší hustotu obyvatel, vytváření zásob a přebytků i budování pevných sídel. Větší soustředění lidí vyvolalo potřebu pevnější společenské organizace a moci, a zároveň umožnilo budování mohutných staveb. Tyto nesmírné investice, zejména hradby a chrámy, vyjadřovaly touhu po trvalém uspořádání života a zároveň víru ve „věčnou“ budoucnost, jak to vyjadřuje například [Epos o Gilgamešovi](#).

Jako se neolitická kultura jen velmi pomalu šířila do dalších oblastí, tak také neskončila ve stejné době. Zatímco v těch nejvyspělejších oblastech ustoupila už ve 3.-2. tisíciletí př. n. l. kultuře bronzové, v okrajových a méně úrodných oblastech přežívala často až do 19. století. O neolitické architektuře však mluvíme jen v období do vzniku písma, v Evropě zhruba do 1. tisíciletí př. n. l.

- **Spěž – bronz** je [slitina mědi](#) a [cínu](#), případně i v malém množství jiných kovů jako např. hliníku, manganu, olova (kromě zinku, kdy se slitina nazývá [mosaz](#)). Starší český název pro bronz je spěž.

Zdroje:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Tutanchamon>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Rachef>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C5%BEoser>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Babylon>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Ninive>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Akkad>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Mastaba>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Zikkurat>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A9la>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Visut%C3%A9_zahrady_Semiramidiny
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Megalit>
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%A9An%C4%Btick%C3%A1_kultura
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Menhir>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kromlech>
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Dolmen>
https://cs.wikipedia.org/wiki/Neolitick%C3%A1_architektura
<https://cs.wikipedia.org/wiki/Bronz>

Čím, nebo jak, nebo kým je známý...?

(slovo složené z písmen ze správných odpovědí).

Pokyny pro žáky

Projdi si všechny otázky. Na vybraný QR kód odpovědi zaimř své zařízení s čtečkou QR kódů a pokud odpovíš správně, zjistíš písmeno, které si zapiš.

Při správné odpovědi přejdi k další otázce. Špatná varianta ti většinou napoví správnou odpověď na otázku. Vrať se k ní a zkus odpovědět znovu, tentokrát již správně!

Otázka č. 1

Světově známá, dvacet metrů vysoká socha, vytesaná do vápencového pahorku ležící v sousedství největší egyptské pyramidy, je symbolem vládce...

a) Tutanchámona

b) Raachefa

c) Džosera

Otázka č. 2

Do jakého města se vstupuje bránou na obrázku, který je na následujícím odkazu?

- a) Je to jedna z osmi vstupních bran do města **Babylón**.

- b) Tyto modře glazované cihly se zvířecími motivy zdobily jedinou bránu do města **Ninive**.

- c) Brána střeží vstup do města **Akkad**.

Otázka č. 3

Cihly byly hlavním stavebním materiálem Babylónu. Stavěly se z nich i typické stupňovité stavby. Jak se jim říká?

a) mastaby

b) zikkuraty

c) stély

Otázka č. 4

Jedním ze sedmi divů světa jsou i SEMIRAMIDY. Na jakém obrázku jsou vyobrazeny?

Pod jednotlivými QR kódy najdeš obrázky. Zapiš si písmeno, které je u QR kódu vedoucí na správný obrázek.

a)

O

b)

A

c)

N

Otázka č. 5

Co patří mezi MEGALITICKÉ STAVBY?

- a) Unětické stavby

- b) menhiry, kromlechy a dolmeny

- c) neolitické stavby

Otázka č. 6

SPĚŽ je slitina

- a) mědi a cínu

- b) zlata a stříbra

- c) mědi a stříbra

